

Lewis zapretil oklicem stavke

Stranji tajnik Krug dobil ultimatum

RAZVELJAVLJENJE POGODBE

Washington, D. C., 23. okt.—L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je v pismu stranemu tajniku Krugu zahteval, da se odloči o stavki, ki jo je napovedal 1. novembra, ako ne bo sklenila konferenca, na kateri naj se obnovi pogajanja o meznih delovnih urah. Pretnja je bila ultimatum.

Lewis je naglasil, da bo sedaj pogodba med rudarsko unijo in federalno vlado razveljavljena, če se bo Krug izrekel v prid sklicanju konference. On pa ni bil pripravljen, da ni le podlage za obnovu pogajanj, ampak tudi za razveljavitev pogajanj.

Krug je odgovoril, da se ne bo sestajal z Lewisom v Washingtonu na 1. novembra, ker se bo takrat nahajal v mestu Tule, Cal. Pripravljen je se sestati z njim v Washingtonu 6. novembra. Lewis je ignoriral Lewisovo sugestijo o sestanku v Washingtonu 1. novembra in pozivom v Washingtonu.

Lewis je že večkrat izjavil, da bo na polju mehkega premoga ne bodo delali brez pogodbe. V svojem pismu Krugu je zahteval obnovu pogajanj. Če ta ne bo uspešna, bodo ruski zastavali.

Federalna vlada obratuje prejemnike od zasede 22. maja, kar rezultirala v končanju stavke, ki je trajala 59 dni. Pogodba med rudarsko unijo in vlado je bila sklenjena 29. septembra.

Lewis je prej obdolžil Kruga, da je nekaterih provizij po pogodi in zahteval obnovu pogajanj. Norman H. Collisson, federalni administrator premogov, je zavrnil Lewisovo zahtevo glede obnovu pogajanj po konferenci s Krugom v Amarillo, Tex. Lewisu je svetoval, da se prične pogajati glede nove pogodbe z operacijo.

na nemške teroriste

Častnik nacijske elitne garde aretiran

Stuttgart, Nemčija, 23. okt.—Nemški četni in nemški policijski nadaljujejo lov na teroriste, ki so vrgli bombe na ameriško vojaško policijsko postajo v nemški urada zadnje so. Čete so izvršile več napadov v Stuttgartu.

Naznanilo pravi, da je bil viden častnik nacijske elitne garde aretiran. Pričakuje se, da bo razkril imena nacijskih teroristov ameriškim vojaškim častnikom.

Stetli, kavarnar, restavracije v študentski prostori so bili preiskani. Več Nemcev je bilo aretiranih v teku navalov. Okrog 77 delavcev v Stuttgartu se je odločilo stavke v znak protesta proti zaroti teroristov. Stavke so odločili voditelji nemških sindikatov. Ta je bila najmočnejša demonstracija v ameriški okupacijski coni. Voditelji so napovedali, da je treba iskati teroriste med nacisti.

Domače vesti

Nov grob v Waukeganu

Waukegan, Ill.—Dne 14. okt. je umrl Frank Penca, doma od Velike Vodenice pri Kostanjevici, v Ameriki od 1900. Bil je član društva 14 SNPJ, h kateremu je prestopil aprila 1920 od društva 59, čijega je bil ustanovitelj, kakor tudi društva sv. Barbare, ki je postala del takozvane Konemavške zveze, slednja pa se je združila z jednoto leta 1921. Tukaj zapuščala žena, tri sinove in štiri hčere, v East Molinu, Ill., vnuka, v stari domovini pa dva brata in dve sestri.

Popravek

Chicago.—V poročilu o smrti "Johna" Kneza iz South Chicago, ki je bilo objavo na tem mestu zadnji pondeljek, je bila pomota. Njegovo ime je bilo Charles, ne John.

Išče brate

Karolina Repar, Breg št. 17, pošta Celje, Slovenija, bi rada izvedela za svoje tri brate—Franceta, Antona in Janeza Marmor (ali Mramor). Prva dva sta živel v Clevelandu, Janez pa v Coloradu. Naj ji pišejo na gornji naslov.

Nov grob v Illinoisu

Mascoutah, Ill.—Dne 28. sept. je naglo umrla za srčno napako Roza Payer, rojena Rojko v Zamerškovi pri Sv. Lenartu v Slovenskih gorah. Tukaj zapuščala moža Louisa in odraslega sina, v St. Louisu pa hčer Mary, por. Yurges. Drugi sin je bil l. aprila letos ubit od avta v Detroitu.

iz St. Louisa

St. Louis, Mo.—Po dolgi bolezni je 18. okt. umrla za mrtvoudom Terezija Romšek, članica društva 107 SNPJ.—Bolniki društva 107 so: Jakob Romšek se bori s smrtjo v bolnišnici St. Mary in še ne ve, da mu je žena umrla. Joe Hočevar se še vedno nahaja v bolnišnici Koch, Div. 1. Člani naj ga obiščejo. Joe Dolenz je bil 14 dni v bolnišnici St. Josephine, sedaj pa se zdravi doma. Jos. Sediva je na bolniški listi; so mu žile pokale na nogi in se zdravi doma. Steve Jurenčič je po težki operaciji zopet okreval.—Vile rojenice so se oglasile pri Dorothy Smid in pustile krepkega prvorojenčka. Ker je mati članica društva 107, je upanje, da postane tudi sinček.—V zakonski stan je stopila članica Albina Wrishnik; mož je poljske narodnosti in je upanje, da postane član društva 107.—Dne 16. nov. se poročita Raymond Medved in Betty Boswell, oba člana jednote. Raymond je bil pri mornarjih tri leta, zdaj pa je pri policiji. Obilo sreče! Po novem letu pa se namerava poročiti Jennie Franko.

Nov grob v New Yorku

Brooklyn, N. Y.—Tukaj je naglo umrl Frank Vučajnik, doma iz Loče, fara Dobova pri Brežicah na Štajerskem, star 53 let. Zapuščala žena, dve hčeri in brata.

iz Clevelanda

Cleveland.—V Euclidu je bil v nedeljo zgodaj zjutraj ubit Arthur Kinkopf, sin slovenskih staršev, star 19 let. Ko je v družbi treh deklet zapustil neko gostilno, je za njim prišel neki neznanec in ga pozval na bojni Kinkopf mu je odgovoril, da mu ni za pretep, sedel v avto in pogljal, nakar je njegov izvajal oddal strel, ki je Kinkopfa zadel v glavo in bil je takoj mrtev. Osumljen je neki fant, s katerim sta skupaj delala v tovarni. Pokojni zapuščala mater in sestri.

Obravnava proti morilcem Matteottija

Zločin italijanskih fašistov pretresel svet

Rim, 23. okt.—Osem starih mož bo postavljenih pred sodišče zaradi umora Giacoma Matteottija, voditelja italijanskih socialistov in sovražnika diktatorja Mussolinija. Matteotti je bil umorjen pred 22 leti. Obravnava se bo pričela 11. decembra pred rimskim sodiščem.

Zločin, izvršen v prvih dneh italijanskega fašizma, je pretresel svet. Vsi zločinci so se izognili kazni. Naznanilo o obravnavi ni izvalo velikega zanimanja v Italiji. Rimski listi so objavili le nekaj vrstic na zadnjih straneh.

"Mi bi radi postavili Mussolinija pred sodišče kot morilca," je rekel prosekutor Spagnuolo. "Očitno je, da je on dal ukaz za umor Matteottija. Ukaz je izpolnil Giovanni Marinelli, ki je bil takrat tajnik fašistične stranke. On ne bi bil dvignil niti prsta, če ne bi bil dobil signala od Mussolinija."

Marinelli in maršal Emilio de Bono, ki je bil policijski šef, ko je bil Matteotti umorjen, sta padla pod krogelami fašističnega streliškega oddelka leta 1943, ker sta bila udeležena v zaroti, katere cilj je bil strmoglavljenje Mussolinijevega režima. Mussolini in njegova priležnica sta bila linčana tik pred zaključanjem vojne v Evropi.

Matteotti je v svojem govoru v parlamentu napadel Mussolinija. Prijel je bil 10. junija 1924 in nekaj tednov pozneje je bilo njegovo razpesarjeno truplo najdeno v bližini Rima. Obtoženci, ki bodo postavljeni pred sodišče, so male ribice. Velike ribe so se izognile kazni. Obtoženci so Francesco Quinta, Amerigo Dumini, Amleto Poveromo, Cesare Rossi, Filippo Filippelli, Giuseppe Viola, Augusto Malacria in Filippo Pozzeri.

Nacijska zarota proti Rooseveltu razkrita

Swarthmore, Pa., 23. okt.—O. John Rogge, asistent federalnega justičnega tajnika, je razkril nacijsko zaroto, katere namen je bil preprečenje ponovne izvolitve Franklina D. Roosevelta za predsednika Združenih držav l. 1936, 1940 in 1944. Rogge je izjavil, da je dobil zavezne informacije v razgovorih z visokimi nemškimi uradniki in iz zasebnih nacijskih dokumentov. Hermann Goering, Joachim von Ribbentrop, Joachim Hertlet in William R. Davis, ameriški oljni magnat, so skovali zaroto proti Rooseveltu. Na svojo stran so skušali dobiti tudi Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije UMWA. Davis, čigar zveze z nemškimi in mehiškimi oljnimi kompanijami so izzvale podozornost kongresnih odsekov, je umrl l. 1941. Rogge je dejal, da je bil Davis Goeringov agent v Ameriki.

Delavci bodo dobili podporo

Chicago, 23. okt.—Okrožni sodnik Harry M. Fisher je razveljavil odlok državnega delavskega departamenta in izjavil, da so delavci, ki so zastavali proti Montgomery Ward & Co., preden je federalna vlada zasegla trgovine te kompanije, upravičeni do brezposelnostne podpore. Delavci bodo dobili okrog \$75.000. Sodnik je dejal, da stavka ni bila posledica konflikta, temveč rezultat stališča kompanije, ki se ni hotela pokoriti odloku federalnega delavskega odbora.

—Iz bolnišnice se je vrnil na svoj dom v Euclidu Milan Troha.—Poročila sta se Frank J. Champa iz Willarda, Wis., in Jean E. Jerse.

DISKUZIJA O AMERIŠKI POLITIKI V NEMČIJI

General McNarney se posvetoval z uradniki vojaške vlade

GOVORICE O IZBRUHUV NOVE VOJNE

Berlin, 23. okt.—Diskuzije o ameriški vojaški politiki v Nemčiji so se vršile na konferenci, katero je sklical general Joseph McNarney, vrhovni poveljnik ameriških okupacijskih sil v Evropi. Konference so se udeležili general Clay, ameriški vojaški guvernir v Nemčiji, in drugi uradniki vojaške vlade. Dve vprašanji sta bili predmet razprav: Ali naj se ameriška okupacijska armada vzdržuje na kontinentu v interesu zaščite pred bivšimi sovražniki, ali pa naj ostane kot sila, ki naj bi šla v akcijo v slučaju izbruha tretje svetovne vojne?

Vprašanji sta jedro problema, ki še čaka rešitve. Nekateri trdijo, da odgovorni krogi v Washingtonu, ki določajo ameriške, še niso formulirali definitivnega programa zaradi nastalih potežkoč s sovjetsko Rusijo.

Skoraj vsi v ameriški armadi, od novih rekrutov, ki prihajajo v Nemčijo, do visokih vojaških častnikov, vidijo možnost izbruha nove vojne z Rusijo. Ugibanja so že o obsegu operacij.

General Eisenhower, šef generalnega štaba, je pred nekaj meseci izjavil, da bi armada 200.000 vojakov zadostovala za kontrolo Nemčije. Potem je bilo ugotovljeno, da problem varnosti je le v policijskem nadziranju, to pa ne zahteva vzdrževanja velike okupacijske armade.

Z ozirom na položaj v Nemčiji, kjer so bile industrije uničene in ni nobenega izgleda za oboževanje, se ne pričakuje homatij. Nemško ljudstvo ne kaže borbenega razpoloženja in je pokorno.

Vojaški veščaki trdijo, da sedanja ameriška okupacijska sila je prešibka za obrambo v slučaju izbruha konflikta z Rusijo. Odločitev o bodočem statusu ameriške armade v Evropi mora pasti v Washingtonu. Napovedi so, da bo prej ali slej prišlo do preizkušnje moči med Rusijo in zapadnimi silami.

Palestinska ganga svari Angleže

Zidje odpeljani iz Haife

Jeruzalem, Palestina, 23. okt.—Židovska teroristična ganga je objavila drugi manifest v zadnjih 48 urah z grožnjo o poselitvi borbe proti britanskim četam in avtoritetam v Palestini.

Manifest naglašja, da bodo nadaljnje mine položene na ceste, po katerih vozijo britska vojaška vozila. Teroristi so zapretili, da bodo streljali na britske častnike in vojaške, ako bodo nosili orožje. V drugem manifestu je rečeno, da so teroristi odgovorni za bombni napad na dve lokomotivi v bližini Jeruzalema.

Dva parnika z židovskimi begunci, ki sta bila prestrežena v bližini Haife, največje palestinske luke, sta odrinila proti otoku Ciprusu. Na krovu parnikov je 814 židov, ki so skušali priti v Palestino brez dovoljenja. Med njimi jih je več, ki so bili v nemških koncentracijskih taboriščih.

Parnika sta odplula proti otoku pod stražo britskih vojakov. Židovski begunci so protestirali proti deportaciji in kričali "Zahtevamo svobodo na palestinskem ozemlju!"

Amerika bo pomagala le prijateljem

Značilna izjava državnega tajnika Byrnesa

Washington, D. C., 23. okt.—Državni tajnik Byrnes je na konferenci s časniki namignil, da bo Amerika nudila finančno in ekonomsko pomoč samo prijateljskim državam v obliki posojil in kreditov. On je na konferenci omenil pretrganje pogajanj s Čehoslovakijo, ki je skušala dobiti posojilo v Ameriki.

S svojo izjavo je Byrnes dal novo kľofuto Rusiji in drugim slovanskim državam, ki so na mirovni konferenci v Parizu kritizirale in obsovale ameriško dolarsko diplomacijo. Osmešil je tudi govornice, da bo kmalu resigniral kot državni tajnik zaradi rahlega zdravlja. Dejal je, da je zdrav in da se dobro počuti.

Dalje je Byrnes rekel, da državni departament ni prizadet glede zahteve justičnega departamenta, da se morajo ruski in ukrajinski delegati, ki so se udeležili Ameriškega slovanskega kongresa v New Yorku, registrirati kot agenti tuje vlade. Ti so se zahtevali uprli in vrnilo domov.

Byrnes je naznanil na sestanku s časniki, da Amerika ne bo storila nadaljnjih korakov v zvezi z garancijo svobodnih volitev v Bolgariji, ki se bodo vršile prihodnje nedelje. Državni departament je prej objavil korespondenco z Rusijo. Slednja je zavrnila ameriško zahtevo glede garancije svobodnih volitev v Bolgariji in izjavila, da je odprto ameriško vmešavanje v notranje bolgarske zadeve.

Državni tajnik je razkril, da je dobil zagotovilo od Rusije, Velike Britanije in Francije, da so za javne diskuzije o mirovni pogodbi za Nemčijo. Diskuzije se bodo vršile na seji zunanjih ministrov štirih velesil, ki se bo pričela v New Yorku 4. novembra.

Byrnes je dejal, da so bila pogajanja s Čehoslovakijo glede posojila pretrgana, ker je slednja sklenila dogovor z Rumunijo, da ji bo izročila preveliko ameriško blago v vrednosti \$10.000.000. Njegova izjava je v konfliktu s trditvijo čeških krogov, da je ameriška vlada sgerirala Čehoslovakijo, naj sklene kupčijo z Rumunijo.

Državljanstvo odklonjeno jugoslovanskim letalcem

Washington, D. C., 23. okt.—Štirje jugoslovanski letalci, ki so služili v ameriški letalski sili, so izgubili bitko za ameriško državljanstvo pred federalnim sodiščem. Sodnik Henry A. Schweinhaut je dejal, da služba v ameriški armadi in vezbanje v Ameriki nista bila vstop v armado. Letalci so dobili pozneje čast ameriških vojakov v Italiji. Sodnik je odločil, da so stopili v ameriško vojaško službo v tuji državi. Nick Stepanovic iz Chicaga, pravni svetovalec letalcev, je dejal, da bodo morda prizadeti letalci prosekutirani, če se bodo morali vrniti v Jugoslavijo.

Britske unije naj zvišajo produkcijo

Brighton, Anglija, 23. okt.—High Gibson, direktor državne banke, je pozval britske unije, naj povečajo produkcijo in s tem dokažejo, da je socialistični sistem boljji kot kapitalistični. Gibson je govoril na konferenci Kongresa britskih strokovnih u-nij.

Socializacija industrij v britski okupacijski coni

Attlee zanika protiruski načrt

Turška vlada odbila sovjetske zahteve

London, 23. okt.—Premier Attlee je zanikal poročila, da sta Velika Britanija in Amerika skovali protiruski načrt in sklenili tajno pogodbo, s katero sta se obvezali, da bosta napovedali vojno Rusiji, če bodo sovjetske čete napadle Turčijo.

V Londonu objavljeno naznanilo pravi, da je Turčija ponovno odbila ruske zahteve glede skupne kontrole stratežične Dardanelske ožine. Zavrnitev vključuje nota, katero je turški zunanji minister izročil opravniku poslov ruskega poslanstva v Ankaru.

Vprašanje glede Turčije je stavil Attleeju Louis Fischer, ameriški žurnalista, ki je obiskal britskega premierja. Govornice, da je Turčija dobila zagotovilo od Amerike in Velike Britanije, da jo bosta podpirali v konfliktu z Rusijo, se širijo med evropskimi diplomatičnimi krogi. Te je baje sprožil reprezentant Trumanove administracije v Evropi.

Govornice in poročila trdijo, da bosta Amerika in Velika Britanija branili integralnost turškega ozemlja in neodvisnost Turčije z oboževano silo, če bo treba, v konfliktu med njo in Rusijo. Govornice nočejo utihniti, čeprav je Attlee zanikal sklenitve tajne pogodbe med Veliko Britanijo in Ameriko. V razgovoru s Fischerjem je Attlee dejal, da taka pogodba ni bila sklenjena, kolikor je njemu znano. Kljub zanikanju britskega premierja, je znano, da sta Velika Britanija in Amerika zagotovili podporo Turčiji. To dejstvo je javno priznala turška vlada. Informacije iz drugih zanesljivih virov to dejstvo potrjujejo.

Govornice in poročila trdijo, da bosta Amerika in Velika Britanija branili integralnost turškega ozemlja in neodvisnost Turčije z oboževano silo, če bo treba, v konfliktu med njo in Rusijo. Govornice nočejo utihniti, čeprav je Attlee zanikal sklenitve tajne pogodbe med Veliko Britanijo in Ameriko. V razgovoru s Fischerjem je Attlee dejal, da taka pogodba ni bila sklenjena, kolikor je njemu znano. Kljub zanikanju britskega premierja, je znano, da sta Velika Britanija in Amerika zagotovili podporo Turčiji. To dejstvo je javno priznala turška vlada. Informacije iz drugih zanesljivih virov to dejstvo potrjujejo.

Revizija britske obrambne strategije

Vojaške baze v vzhodni Afriki

London, 23. okt.—Iz vira vojne urada je prišla vest o drašični reviziji obrambne strategije življenske linije britskega imperija. Glavne in ključne vojaške baze bodo premeščene iz vzhodnega Sredozemlja v vzhodno Afriko.

Vest dalje pravi, da je zadevni zaključek padel na seji članov britskega generalnega štaba. Vojaške in administracijske baze bodo v smislu zaključka premeščene iz vzhodnega Sredozemlja, ki vključuje tudi Palestino, v Kenjo in Tanganiko, britski koloniji v vzhodni Afriki.

Velika Britanija bo začasno držala vojaške baze v Sudanu, Palestini, Iraku in Transjordaniji. Kot vzrok revizije obrambne strategije se omenja postopna evakuacija britskih čet iz Indije in Egipta ter nestabilna situacija v Palestini.

Nestabilnost situacije v Palestini so člani generalnega štaba priznali, toda niso se še odločili za odpoklic britskih čet iz dežele. Možnost je, da bo Velika Britanija zgradila zalagalno bazo v Negebu, puščavski pokrajini v južni Palestini. Židovske naselbine so v severnem delu te pokrajine.

Vojni urad je priznal, da razplet dogodkov zahteva revizijo obrambne strategije britske živ-

Zunanji minister Bevin naznanil odločitev vlade

LABORITI POZDRAVILI IZJAVO

London, 23. okt.—Zunanji minister Ernest Bevin je v parlamentu naznanil, da so se člani delavske vlade odločili za socializacijo vseh glavnih nemških industrij v britski okupacijski coni. Odločitev je važna in sprožila je vprašanje, kakšno stališče bo zavzela Amerika. Izbirati bo morala med javnim lastništvom v svoji coni in komunizmom. Bevin je namignil, da bo delavska vlada vztrajala pri odločitvi tudi v slučaju opozicije s strani Amerike.

Bevin je govoril podrguro uro v parlamentu. Ko je naznanil odločitev glede socializacije industrij v britski coni, je zbudil pozornost laboritov in konservativcev, kakor tudi članov diplomatičnih zborov na galeriji.

"Delavska vlada," je rekel Bevin, "je razpravljala o socializaciji nemških industrij že prej. Te so bile v rokah magnatov, ki so financirali gradnjo Hitlerjeve vojne mašine. Podpirali so agresivno nacijsko politiko v vseh ozirih. Britska vlada je proti povratku takega stanja."

Mi smo storili prvi korak s prevzetjem kontrole premogovne in jeklarne industrije. Ta je sedaj v rokah poveljstva britskih okupacijskih sil v Nemčiji. Slične korake bomo podvzeli glede drugih industrij. Industrije morajo priti pod lastništvo in kontrolo ljudstva."

Laboriti so navdušeno pozdravili Bevinovo deklaracijo.

Zunanji minister je dalje rekel, "da bo izjava dala upanje onim Nemcem, ki nočejo več biti žrtve kartelov, trustov in industrijskih ter finančnih magnatov, ki so jih vodili v katastrofo."

Doznava se, da je Bevin informiral ameriškega državnega tajnika Byrnesa glede nameravane socializacije nemških industrij, ko se je vršila mirovna konferenca v Parizu. Britski krogi so priznali, da je ameriški kapital potreben za razvoj nemških industrij v britski okupacijski coni. Možnost je, da bo odločitev glede socializacije izzvala odpor pri ameriških kapitalistih.

Bivši premier Winston Churchill, vodja konservativne stranke, je sedel v bližini Bevina, ko je slednji govoril. Dežata o britski zunanji politiki se bo danes obnovila v parlamentu in pričakuje se, da bo Churchill odgovoril Bevinu.

Bevin je v svojem govoru omenil svetovne zadeve. Dejal je, da se bo Velika Britanija držala dogovorov, ki so bili sklenjeni na konferenci velike trojice v Potsdamu. Glede Dardanel je dejal, da so ruske zahteve o kontroli vmešavanje v neodvisnost Turčije. Zanikal je tudi obdolžitve, da je sedanja grška monarchistična vlada pod britskim vplivom, zaeno pa je naglasil, da Velika Britanija bo zapustila Grčije in pretrgala tovarništva z njo. V Grčiji so britske vojaške čete. Bevin je naznanil, da bodo britske čete odpoklicane iz Indonezije 30. novembra, obenem pa je izrazil upanje, da bodo vse sporne zadeve rešene.

Ijenske linije. Ali se bo Velika Britanija odpovedala tudi vojaških bazam v coni Suedskega prekopa, je predmet ugibanja. Velika Britanija ima vojaške čete in baze na otokih na Sredozemskem morju. Glavna otoka sta Malta in Ciprus.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice
Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$8.00 per year.Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in senzorčnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Dolarska diplomacija

Proti koncu zadnjega stoletja so se tudi ameriškega vladajočega razreda oprijele imperialistične skomine in dežela se je znašla v ekspanzivnem pohodu. Ameriški imperialisti so inscenirali napad na Kubo in Filipinsko otočje in oboje iztrgali iz rok dekadentne Španije. Pograbili so tudi Portoriko in več drugih otokov v Karibejskem morju in na Pacifiku. Pred nekaj leti je Kuba dobila neodvisnost, letos pa tudi Filipinski otoki. Ta neodvisnost je predvsem formalna, kajti gospodar je ameriški velekapital, ki ima v zakupu Kubance in Filipince, kakor tudi Portoričane, ki so v pravem pomenu besede ameriška kolonija.

Po prelomu stoletja se je razboriti ameriški kapitalizem vrgel z veliko energijo proti Mehiki, Centralni in Južni Ameriki, kjer je iskal zunanjih trgov in investicijskih prilik. Pri tem svojem zagonu se je posluževal metod, ki se niso dosti ali pa tudi nič razlikovale od nacijskih—ali pa od angleških, francoskih, belgijskih, holandskih, italijanskih. Metode vseh imperialistov, pa naj bodo evropski, ameriški ali japonski, so si dokaj podobne; ako so "potrebe" nanesle, so bili vsi enako brutalni kot so bili naciji zadnja leta po Evropi.

Razlika med "našimi" in drugimi imperialisti je bila le v tem, da ameriški imperializem v svoji detinski dobi ni težil za teritorialno ekspanzijo, kajti zemlje in tudi prirodnega bogastva je imel dovolj doma. Težnja ameriškega imperializma je bila predvsem v diplomatskem in oboroženem iskanju trgov za svoje tovarniške izdelke in investicijske prilike. V gonji za tem ciljem je pričel terorizirati Mehiko in vso Centralno Ameriko, kjer si je s silo izsiljeval bogatih trgovskih in investicijskih koncesij. Katera koli vlada se mu je upirala, je kmalu zletela in do oblasti so prišli ljudje, ki so bili pripravljene igrati sluge pokorne Wall streetu in Washingtonu. Za to je skrbela ameriška diplomacija in ameriška oborožena sila, predvsem marini, ki so še pred 20 leti preganjali znanega "bandita" Sandino v Nikaragvi. Nekaj let prej pa so pod Wilsonom na podoben način lovili po Mehiki tudi sličnega "bandita" Villo.

Ta ameriška imperialistična politika je dobila ime—"dolarska diplomacija". Ta politika se je nekako stekla z velikim borznim krahom leta 1929, ko so šle na boben tudi investicije v Centralni Ameriki. Roosevelt je po tem nadomestil s politiko "dobre sosedstva", s katero je njegova administracija skušala zabrisati temne imperialistične pege na telesu Amerike. Pri južnih sosedih je Roosevelt s to politiko prilično uspel in zopet ustvaril dobro ime deželi. Pod to politiko se je v latinski Ameriki precej polegel strah pred "Kolosom s severa". Ampak zadnjih par let je ta politika zaspala tudi pri južnih sosedih.

Po vseh znakih je ameriška dolarska diplomacija zopet pričela dvigati svojo glavo. Toda namesto z marini se je začutila z atomsko bombo, največjo bojno mornarico na svetu in mogočno letalsko silo, ki išče najkrajše poti preko severnega tečaja za metanje bomb na—"prijetelje". Pod Trumanom, Byrnesom, Vandenbergom je dolarska diplomacija nasledila Atlantski čarter in "štiri sosedstvene". Kot pravijo glasniki obeh kapitalističnih strank, je ta politika "bi-partisan", o čemer ni nobenega dvoma. Naglašajo in podpirajo jo priista oba stari strank in povrh tudi socialni demokracije in celo nekateri socialisti in progresivci. Cilj vse te asortirane reakcije in "naprednjakov" je užuganje Sovjetske unije in njenih slovenskih trabantov ter napraviti svet varen za anglo-ameriško dominanco.

V znamenju te dolarske diplomacije in demokracije se je vršila tudi "mirovna" konferenca v Parizu, kjer je med kapitalističnim zapadom in socialistično usmerjenim vzhodom nastal še večji prepad kot je bil prej. Zdej so se glavne osebnosti tega konflikta preselile v New York, kjer je pričel zborovati—"cvet" Združenih narodov. Da bo dolarska diplomacija na konju tudi na tem zborovanju, o tem ni nobenega dvoma. Na tem zborovanju sicer ne bodo kovali mirovnih pogodb, marveč le "reševali" na smrt bolni in do kraja izbični svet. Izjema je le ta dežela, kjer je vojna začasno ozdravila kapitalizem, da se danes počuti robustnega in čilega in tudi ima ambicije za vladanje vsega sveta. Zato se je oprijel dolarske diplomacije kot sredstva za dosego tega cilja.

Byrnesu je vsekakor treba dati priznanje, kajti pokazal se je za izredno spretnega ameriškega Machiavellija. Svojo dolarsko diplomacijo je spretno zavil v idealistične fraze, s katerimi skuša zakrivati prave namene svoje "bi-partizanske" zunanje politike. Ko je po povratku s pariških konferenc govoril po radiu v prilog te politike, ga je obdajal kar svetniški sij. Toliko svetohlinstva in farizejstva se nismo slišali po radiu.

Kot že prej, je Byrnes tudi v tem govoru prikazal svojo zunanjo politiko kot nekaj najčistejšega, povsem nesebičnega, na vsej črti prežetega z največjim idealizmom. Amerika s to politiko ne zasleduje nič drugega kot "ljudski mir", "demokratični mir", "pravičnost za vse narode", "socialno pravičnost" in podobne ideale, o katerih so v preteklosti sanjali le veliki socialni sanjači in revolucionarji. Da bo ta gorostasna blufarija bolj držala, je ameriški kapitalizem zavil tudi v zastavo "socialne in ekonomske demokracije". Ko smo tega Machiavellija poslušali, nismo vedeli, ali sanjamo ali bdim, kajti kar naenkrat smo se znašli v—"socialni in ekonomski demokraciji".

In s to "socialno in ekonomsko demokracijo" hočejo zdaj "naši" imperialisti oblagodariti tudi ves ostali svet, posebno pa vse slovenski svet z Rusijo na čelu. Zato hočejo na tržaškem "svobodnem" ozemlju tudi ustvariti novo kolonijo, s katero bodo držali Slovence in vse druge Slovence. Zato je na Gorškem tudi vsak Italijan štel za tri Slovence, oziroma še za več, kajti Byrnes, Connally, Vandenberg et al niso hoteli nič slišati o poravnavi velike

PRISPEVKI ZA BOLNIŠNICO

Chicago, Ill.—Na severni strani mesta smo nabirali za otroško bolnišnico v Sloveniji nekoliko po hišah in do sedaj nabrali \$199, že prej pa smo odposlali \$48. Nadaljnji prispevki: mr. Hrvatini in žena \$20; po \$10: Peter in Frances Swolsak, Joe in Mary Arnez, Johana in Frank Klančnik; po \$5: Ludwig Janežič, Joe Kern, Leo Matičič, Louis Gruden, Martin in Mary Abram, Louis in Hanna Slanik, Joe in Frances Abram, Joe Centrich in žena, Albin in Millie Bobnik, Louis Skrbinek, Martin J. Vranikar, Michael Ribnikar, Louis Hren, Joe in Frances Vrechek, Mike in Angela Koder, neimenovana, Rudolph Ros, dalje dve osebi po \$2, ena \$1.50, dve po \$1 in Frank Ceglar nabral v manjših zneskih (13 darov) \$8.50.

Z apelom za prispevke je bilo razposlanih nad sto pisem. Iskrena hvala Johnu Morsiju, ki jih je natikal. Nekateri so sami poklicali ali prinesli prispevke, druge smo obiskali (ne vseh radi oddaljenosti in drugih vzrokov), nekatere pa nismo dobili doma. Naleteli smo na vsako-ake izgovore, kar nabilcem jemlje pogum. Še vedno je čas, da prispevate.

Pa nabiranjso so delno pomagali mrs. Arnez, Ludvik Katz in John Morsi, Lojze Vovk in njegova sestra Annie sta pa nas vozila več ur z njihovim avtomobilom.

Iskrena hvala vsem za darove in kooperacijo. Naj bo ponovljeno: vsi darovi, ves denar, kateri je bil nabran za bolnišnico v Sloveniji, je naložen in bo porabljen za ta plemeniti namen. Poština in drugi stroški se krijejo iz prispevkov za SANS.

John Turk.

JANKOVICHOVO
TJEDENSKO POROČILO

Cleveland.—Te vrstice pišem v soboto zvečer, 19. okt. Dan je bil zelo lep in sončen. Kamorkoli greš, je prijazno, posebno še iz mesta na farmo, kjer je drevje odeto v krasne mavricne barve porumeneloga listja. Res je pomladni čas najlepši, toda krasna je tudi jesen, ko listje rumeni.

Že več časa sem nameraval, da bi se podal na bližnje farme in obiskal moje prijatelje — naročnike in tudi one, ki še niso naročeni na dnevnik Prosvete. Ker nimam svojega vozila, sem vprašal prijatelja Louisa Rebola z Arrowhead ave., če bi me potegnil v bližnji Wickliffe. Kot dobra duša je bil takoj pripravljen. Dogovorila sva se, da greva v soboto. Ko pridem tja, je bil že pripravljen; naložil je še nekaj vrtnih rož za svoje prijatelje in sva jo odkurila.

Takoj sva bila na cilju. Ustavila sva se pri družini Joseph Simon na Miller road, kjer pa nisva našla nikogar doma: on je bil na delu, ona pa je šla v mesto. Šla sva k sosedu Andreju Bratkovichu. Obe družini imata po nekaj akrov zemlje in prijazne hiše in druga poslopja. Ko sva se nekaj časa tam pomudila, je prišla domov tudi mrs. Simon in sva se potem tudi z njo kot s sosedo do dobrega pomenila. Vsi so korajžni in napredni in se ti zdi kot bi bil doma. Predno sva se z Lojzeto poslovila, seveda nisva šla brez naročnine.

Od tam sva šla k staremu prijatelju in članu društva 147 Louisu Pečenku, doma iz Vipave, ki ima malo farmo, lušno hišo in druga poslopja blizu Euclida, to je na Richman rd. To farmo imajo že več let, večinoma vse lepo obdelano, pred hišo in okoli nje pa vse v trto zavito, da izgleda res kot v Vipavi. Po kratkem razgovoru z Lojzom in njegovim korajžno Mary sta se tudi naročila na dnevnik in meni izpolnila srčno željo. On je bil namreč naročnik Prosvete od začetka, ampak ko ga je prejšnji

krivice. Takšna je "socialna pravičnost", "ljudski mir", "socialna in ekonomska demokracija" teh imperialistov, ki so se zavili v plašč največjega machiavelizma. (Pride je.)

urednik začel lomiti s svojo čudno "demokracijo", je Pečenko pustil list. Že večkrat sem ga skušal pridobiti, a ni šlo, dokler ni bil prepričan, da prejšnjega urednika ne bo več nazaj k listu. Zdej sem uverjen, da bo ostal stalni naročnik dnevnika Prosvete, kakor tudi tisoč drugih. Torej prav lepa hvala, Louis in Mary!

Z mojim šoferjem sva se nato podala k naročniku Franku Pavliču in ga dobila doma kot tudi ženo. Oni so me poznali po mojih dopisih, toda osebno smo se zdej prvič seznanili. Povesta mi, da me že več časa pričakujeta in radi tega sta čakala tudi z naročnino, da jo poravnata pri "večnem popotniku". Torej lepa hvala! Vam prinesem tudi družinski koledar, kakor tudi drugim, samo še nekaj časa bo treba počakati, da ga dobim.

Od tam sva se z mojim dobrim šoferjem podala na njegov dom, se še nekaj pomenila z njim in soprogo in hčerko, potem pa sem se poslovil in se lepo zahvalil za vožnjo. Pa še enkrat hvala, Lojze, ker si mi dobro storil.

Na poti domov sem se ustavil še pri Ahaciju Prezljju na Cherokee ave., predsedniku društva 158 SNPJ in tajniku Sansove podružnice 106 in njegovi ženi Mary. Že dolgo sem ga imel na piki za dnevnik Prosveto. Bil je že leta prej naročen na naš list, toda kot Louis Pečenko se tudi on ni strinjal z "demokracijo" prejšnjega urednika in je list pustil. Sedaj se je spet naročil in upam, da ostane zvest naročnik.

Tako imam zopet beležiti nekaj novih naročnikov. In ti so sledeči: Andrej Puz, član društva 126, mrs. Rose Frank (264), Andy Skrinjar (142), Jernej Pajk (53), Peter Konte (53), Louis Črnigoj (312), mrs. Louise Koran (137), Jakob Košir (142), Louis Tomšič (298), Louis Pečenko (137), Ahacij Prezlj (158).

Od zadnjega poročila sem torej pridobil enajst novih naročnikov naš Prosveti. Ni ravno slabo, preveč dobro pa tudi ne, to namreč pri tem trudu. Ne, ni pod vsakim kamnom raka in tudi pri vsaki obiskani družini ne novega naročnika. Ampak korajža še vedno velja! Vsem naročnikom, posebno pa novim priporočam, naj pazno prečitajo vsako številko Prosvete in akre je mogoče, jo dajte tudi vašemu sosedu ali prijatelju, da se sčasoma morda tudi oni naroče. Prosim tudi vse nove naročnike, ako bi lista ne dobili v osmih dneh, da me opozore (ne čakati), ako je kje pomota, da jo popravim. Torej pozdravljeni vsi!

Anton Jankovich, zastopnik.

VINSKA TRGATEV
SANSOVH PODRUŽNIC

Chicago, Ill.—To soboto, 26. oktobra bodo čikaške SANSove podružnice imele vinsko trgatve v dvorani SNPJ, 2857 S. Lawndale ave. Podružnice so sklenile, da povabijo vso slovensko javnost iz Chicago in bližnjih naselbin, da pride pomagat obirati grozde, da se ga pospravi predno pričnejo deževni dnevi, ker potem bi začelo grozde gniti in bi bila gotova zguba. Mi pa zgube ne maramo, mi hočemo dobička, katerega bomo podarili centralni organizaciji SANSa, katerega blagajna je zelo padla radi različnih aktivnosti v prid stare domovine. Nadaljne aktivnosti SANSa so pa še nujno potrebne. In če želimo, da jih vrši, je potrebno, da ga podpremo finančno.

Torej pridite obirati gozde, ampak morate paziti, da vas ne ugrabi stražnik; če se to zgodi, se ne izgovarjajte name, ker to vam ne bo nič pomagalo, ker jaz nimam nobenega političnega vpliva pri tej administraciji. Najboljše bo, če takoj priznate krivdo in plačate kazen, ker za prvi prestop, sem slišal, da bo

Na tej prireditvi je bilo mnogo rojakov iz bolj oddaljenih naselbin. Videli smo družino Rej-

Glasovi iz naših naselbin

Ralph Helstein in Lewis J. Clark, predsednik in tajnik unije klavniških delavcev CIO, sta z dokazi razkrinkala klavniški trust, ki je s sabotažo in splošno stavko prisilil vlado na preklic kontrole cen mesa. Klavniški magnati so držali na svojih redilnih farmah \$600,000 do \$800,000 glav klavne živine in stradali pretežno večino ameriškega prebivalstva. Unija je zahtevala podzavljenje te industrije, kar bi bila edina rešitev proti tem piratom.

jako majhna, vdrugič pa bolj pazite, da vas stražnik ne vidi. Če se bo občinstvo radi vaše smole smejalo, nič zato—smeh je potreben zdravju. Ker jih bo več deležnih enake smole, boste vi imeli dosti prilike se smejati, kar bo desetkrat odtehtalo tisto malo kazen, ki jo boste plačali.

Imeli bomo tudi šaljivo pošto. Tukaj pa že ime pove, da bo spet dosti smeha. Torej bo smeha na koše, kar je popolnoma prav za današnje živčno napete čase. Seveda, imeli bomo kar dve godbi, tako da boste tudi doplatite lahko brusili, da bojo bolj trpežni, ker čevlji so danes tako in tako predragi. Pijače, to je razumljivo, da ne bo manjkalo, jestvine bojo tudi na razpolago, za približek boste lahko dobili tudi krvavice s kislim zeljem ali pa brez njega, kakor boste hoteli—kislaga se siliti ne sme, ne vem pa ne, po katerem paragrafu. Vse bo tako kakor boste vi želeli, samo da prinese nekaj denarja s sabo, ker brez denarja se pa res nič ne dobi v tej deželi. Jaz bi rad videl, da bi se, pa kaj hočemo, ker moja beseda nič ne šteje. Pa brez zamere in na svidenje!

Louis Zorko.

USPELA TRGATEV IN
DVE KONFERENCI

Strabane, Pa.—Vinska trgatve, ki so jo 12. oktobra priredile članice gospodinjstva odseka društva Postojnska Jama št. 138 SNPJ, je v vseh ozirih prav dobro uspela. Bila je zelo dobro organizirana trgatve, da take ni bilo že več let, prav tako pa tudi velika udeležba kakršne nismo pričakovali. Viničarji in viničarke, večinoma mladi fantje in dekleta, so bili židane volje in z vseh obrazov je žarelo zadovoljstvo.

Igrala je izvrstna godba in bilo je dovolj zdravega humorja. Na čelu je bil župan John Zigmund, zraven pa krdele stražnikov, ki so skrbno pazili na tatove. Bilo je krasno vreme, ki je blagodejno vplivalo na udeležence. Le tako naprej, članice gospodinjstva odseka. Preteklega maja ste priredile slavnostni banket v počast vrnivšim se vojakom, podpirale ste jih tudi ko so bili v službi strica Sama s paketi in v gotovini. Pokazale ste, da vršite dobro delo v razvedrilo članstva in drugih udeležencev. Kajti neprilijena zabava in dobro razvedrilo je nam delavcem vselej potrebno sredstvo. Omenjeni večer se je to ponovno izkazalo kot neka posebnost. Upam, da boste tudi v bodoče delovale s tako vneto in energijo v korist društva in naselbine.

Na tej prireditvi je bilo mnogo rojakov iz bolj oddaljenih naselbin. Videli smo družino Rej-

har iz Stump Creeka, okraj Jefferson. Skufceve iz naselbine New Castle, lepo število iz Libraryja, Meadowlands in Bentleyville. Vinograd je bil uničen v kratkem času, ples pa je trajal do polnoči. Prav dobro sta se postavila Jack Rozman iz Lawrencea in Mary Bratuš iz Meadowlandsa, ki sta bila viničarja in sta bila zasadena ko sta potegnila na skrivaj veliko jedilno košaro, ki je bila pripravljena za viničarje in stražnike. Očka župan jima je naložil občutno kazen. Vsem udeležencem se v imenu gospodinjstva odseka prav toplo zahvaljujem. Bodite uverjeni, da vam o priliki vrnem.

Konferenca klubov in društev, ki so včlanjena v Prosvetni matiči, se bo vršila v nedeljo, dne 27. oktobra v dvorani društva 295 SNPJ v Bridgevillu in se bo pričela po zaključanju seje federacije društev SNPJ za zapadno Penno, ki se bo vršila istega dne v isti dvorani. Upamo, da bodo zastopani klubi JSZ in vsa podporna in kulturna društva te okolice. Potrebno je, da nekaj storimo za našega Proletarca, da se ga razširi in pridobi novih dohodkov in naročnikov. Treba bo nekaj ukreniti za razpečevanje Družinskega koledarja in razpraviati o Majskem glasu. To delo čaka nas vseh brez razlike. Fašizem in kapitalizem zopet dvigata glavo in oba sta se pripravljena boriti z vsemi sredstvi proti vsakemu napredku od strani delavstva. Naša dolžnost je, da pokazemo, da smo mi delavci tista sila, brez katere ni življenja.

John Koklich.

NENADNA SMRT
NAPREDNEGA ROJAKA

Auburn, Ill.—Dne 2. oktobra me je zelo pretresla vest o nagli smrti mojega prijatelja Andreja Kocjana. Smrt ga je dohitela pri trgatvi hrušk. V družbi s Frankom Malijem sta se namreč odpravila nabirat sadje na neki vrt. Ko sta trgala sadje in se pogovarjala, se je nenadno zlomila veja pod Kocjanom, ki je padel ne posebno globoko.

Ko ga je Mali vprašal, če se je kaj udaril, ni dobil odgovora. Kocjan je bil v nezavesti, kajti padel je tako nesrečno, da je udaril z glavo ob hruškino deblo. Tri ure pozneje je v bolnišnici St. James v Springfieldu umrl.

Pokojni Kocjan je prišel v Ameriko leta 1910 v Cleveland, nakar se je preselil v Kansas, kjer je delal v premogorovih, zadnjih 23 let pa je bil tukaj v Auburnu. Bil je naprednega mišljenja in zelo priljubljen v naselbin. Vselej je bil pripravljen pomagati v vseh ozirih pri društvu 335 SNPJ in pri SANSU

ter je prispeval več petakov desetakov za jugoslovanske rote med in po vojni. Bilo narave in je zelo črti vajevalce resnice, zlasti pa zavijalce in hujškatve v Pa ki pojejo o tretji svetovni in nočejo dati Jugoslovonom je jugoslovanskega.

Da je bil pokojnik prijatelj se je pokazalo pri njegovem vilnem pogrebu, kajti udeležba se ga je mnogo ljudi od is sosednjih naselbin, tako večje število sorodnikov iz sasa, Detroita in Indianap. V zadnje slovo so mu sorodniki in prijatelji poklonili velike cev in šopkov cvetja. A je dovršil svoje dobro delo nami in neprichakovano n zapustil. Zelo ga bomo t šali v naprednih vrstah. Č mu spomin, sorodnikom pa je globoko sožalje!

John Hor

REKA KOLPA IN VASI
OB NJENIH BREGOVH

Cuddy, Pa.—V Prosveti zadnji strani sem čital o "V hribih nad Kolpo," ki napisala Angela Prijatelj, opisuje pot od Fare do Os Resnica je, da je ta krajski romanejši menda v vsej slaviji, razen gotovih krajujem delu države.

Meni so ti kraji dobro ker sem bil tam rojen. Pa je na oni strani Kolpe in t samo ena hiša, družina pa pisala Rogelj. Takrat je t zina štela šest članov, štiri sin in dva moška. T s Ivan, Marija, Neža, Kata, in Jože. Kata, Ana in Jože živje tukaj v Cuddyju. B naselje se je imenovalo Po Tam je živela Kata Jurjev in pri hiši se je po domače pri Poljakovih. Pri njih s mnogokrat ustavlil.

Na eni strani Kolpe se Fara, Vas, Azlak, Perč, Pe Bamija, Grivec, Laze, Ograja, Kuželj, Načke, itd., na drugi strani pa P nje, Golek, Belo selo, Br Kolpi, Goče selo, Grbaj, čin (moja rodna vas), Gaš Sedovce in Turke. Te v mi dobro znane. Vasi, ki je navedla omenjena rojmi pa niso znane. Vem, mnogo članov SNPJ, ki jako iz nevedenih krajev.

Anton Šbal

NA ZNANJE JUGOSLOVANSKIM NASELJENCEM

Washington, D. C.—V ško srbskem, hrvatskem in venskem časopisu opažam serate poednih privatnih tjtij, ki nudijo pojasnila o vanje, potne liste, vize, ur lastninske pravice, zapra itd. v zvezi z Jugoslavijo.

Poslanstvo republike slavije opozarja vse one, zanimajo za kakršna koli šanja v zvezi z Jugoslavijo se za vsa pojasnila obrača uradna jugoslovanska predništva v Ameriki, to je na listvo v Washingtonu in ralne konzulate v New York in Chicagu, kjer boste dobili avtentične informacije brez no. Dokler ne bodo obit uradno pooblaščen podjet, liko časa morejo samo na to za jugoslovanska predstav dajati verodostojna navodi pojasnila.

Jugoslovansko poslanstvo

VESELICA SAMOSTOJNE
DRUŠTVA

Johnstown, Pa.—Tukaj Samostojno društvo s sede na Moxhamu priredi svoje veselico v soboto, 26. okt. v venskem delavskem domu. Venskem članov se ne udelež izmed članov se ne udelež selice, bo moral prispevati v društveno blagajno. Čla članice, udeležite se te ves in tudi bolj številno pribe na seje. Na svidenje to s na veselici Samostojnega društva, teden pozneje, 2. nov štva, na veselici ženskega dru Naša slova št. 600 SNPJ na slavi 20-letnice.

Mary R. Ulan

Vesti iz nove, prerojene Slovenije in Jugoslavije

Po svobodni Makedoniji

Ljubljana, v avgustu.

Se nedavno so se v nedogledno blešče poljane. Vsa okrajna pokrajina od Kumaštice do južne meje naše države je bila polna makovega cvetja. Na površini 2690 ha je bilo makovja. Pred vojno pridelala letno okrog 45.000 kilogramov makovega olja. Makove smole ali sirovega opija (opijona), ki ga je izvažala. Tudi makovo semena so bila v bližini makovja pridno na delu in v bližini okolici Skoplja si lahko na makovju preizkuševalnem zahtevno opazoval delavke, kako so razrezovale zelene makove glavice, iz katerih se potem čedi makova smola. Pridobivanje sirovega opija pa je — poleg vseh drugih važnih pridelkov, ki jih pridelujejo v Makedoniji: tobak, konoplja, bombaž lan in riž — letos pomembnejše kakor prej. Nič več nimajo vmes spekulanti; letošnji odhodki za žito, tobaka, industrijskih maslin in afijona nadzoruje država, ki bo pripomogla makedonskemu prebivalstvu krepko in kurno moč. V stari Jugoslaviji je cela vrsta posredovalcev pri odkupovanju afijona izročila težke tisočake, saj se je običajni spekulantom sukal okrog od ostotkov. Po novi uredbi pa so cene odkupa točno določene. Seveda zavisijo od mednarodnih pogojev, ker je afijon izvozni izdelek. Vendar je gotovo, da se bo cena sukala okrog 100 din za tako imenovano sušeno enoto.

Koder koli potuješ po Makedoniji, opaziš novega delovnega človeka, voljo po napredku in izobrazbi. Morda nikjer tako kakovostno in tako uspešno delo v Makedoniji, ki ima za seboj tako težko zgodovino, ne zahteva tako sproščene, globoke in radostne življenjskega sloga. Prednjači seveda stara aristokracija Skoplja. Iz dneva v dan izginjajo ruševine in kmalu bodo v Skoplju zabrisana poplavljenost, stara popravila, urejanje ulic. V središču mesta, čez železniški most, teče vsak dan, čez ulico na ob jutranjih in večernih urah močan promet. Lepi parki nudijo ob vročih dneh prijetno zavetje in hladno razvija. Gostje prihajajo iz raznih krajev občudovati makedonsko lepoto Skoplja in drugih makedonskih mest pa slovenske prirodne oblike romantičnih predelov Makedonije.

Kulturno življenje si je po uveljavljenem delovnem letu privoščila oddih. Makedonsko gledališče je svojo prvo sezono kronalo z gostovanjem v Beogradu, kjer je bilo pridno velike pozornosti in prijetne gostoljubnosti. Njegova nastopna naloga pa s tem še ni izpolnjena. Po gostovanju v Beogradu je odpotovalo na desetine turneje po Pirinski Makedoniji onkraj bolgarske meje. V Gornji Džumaji, v Sv. Petru, Melniku, v Nevrokopu, v Ohridu, v Razlogu in Petricu so gostovali z makedonsko ljudsko dramo "Corbadži Teodos" (V. Teodos) in z Molierovim "Tartuffom". Bilo je prisrčno pozdravljeno. Prebivalstvo Pirinske Makedonije je ganjeno poželenjem makedonske narodne drame in makedonske besede.

Makedonija lahko danes svobodno razvija vse svoje sposobnosti in vrline. Solstvo kaže lep pogled. Pesebnost značilni so njihovi umetniški študijski krogi, ki je nedavno zaključila svoje drugo leto in priredila lepo razstavo. Za makedonsko ljudstvo je takšna posebej pomembna. Mladi študenti imajo lastno streho, pod katero se lahko vstransko izpopolnjujejo. Domače prosvetno ministrstvo nudi siromašnim študentom potrebno podporo. Prednostno makedonske vlade pa se do jeseni poskrbelo za novo učilnico v koperskega oddelka bošnjaške šole v Skoplju bržkone dobila oddelke za rezbarstvo

vine gradu narodnega junaka Marka. Bratom iz Bolgarije je mlad domačin navdušeno govoril: "Danes je naš legendarni heroj Tito, ki je nas Makedonce napravil za enakopraven narod. In mi se mu hočemo izkazati hvaležne za njegovo ljubezen. V boju proti fašizmu smo dali mnogo krvi. Toda nič ni moglo zloiniti našega duha. Danes gradimo s Titom v obnovi!"

Makedonska mladina je prva na delu. Samo mladina Skoplja je v dveh mesecih opravila 8000 prostovoljnih delovnih ur za obnovo mesta in okolice. V zelo lepem številu je makedonska mladina pihotela na progo Brčko-Banoviči. Dva kilometra pod vasjo Dolnji Hrkovi bo zgrajen 8 metrov visok nasip. Tu je na delu bitoljska mladinska brigada "Stiv Naumov". Bitoljska brigada je ponosna, da bo prav ona zgradila največji nasip na mladinski progi. Pisma, ki jih pišejo mladinci domov v Makedonijo, dvigajo duha vsega makedonskega prebivalstva in podčrtavajo zvestobo znamenitemu geslu, ki ga ob ljudskih slavnostih berete na mnogih transparentih po Makedoniji:

"So Tito v boju za Tito v tvorba!"

Po Slov. Poroč.

ta poljski duhovnik; štirje podpredsedniki pa so bili: poljski delavski voditelj; židovski upravitelj neke departmentne trgovine; slovaški duhoven in neki slovaški vodja narodnostnih skupin. Za blaginjo je bil luteranski pastor. Joe Meegan, Irec, katoliške vere, je bil glavni tajni sveta in eden od maloštevilnih plačanih delavcev te soseske organizacije.

Prvi program organizacije ob priliki njene ustanovitve v letu 1940 je bil za otroke. Blaginja malčkov je bila prva misel vseh, ki so započeli z delom. Vzpostavili so pomožno postajo za deteta, a za šolske otroke so se oskrbele tople južine in sicer enako v javnih ljudskih šolah kot v farnih šolah. Za poletje se je oskrbelo igrališča za otroke. Odbor za pobiranje pokvarjenosti in kriminalnosti med mladino je šel na delo z energijo in pomagal mladim ljudem, ki so zašli na kriva pota postavnih in drugih prestopkov, da so našli pot nazaj v normalno življenje.

Soseskin svet pa je sredi pre-

delja z mešanim rasnim, verskim in narodnostnim prebivalstvom tudi uvidel potrebo pobiranja in omiljanja nestrpnosti in mržnje in v tem svojem delovanju je vedno čuječ in delaven. Kakor hitro pride odkod znamenje verskega ali narodnostnega nasprotstva in napetosti, se povzamejo koraki izravnave in oreiskave zadeve. Vse to se dela javno. Ko so se nekoč začele širiti govornice, da so črni postali oblastni napram belim na busih in posličnih železnicah, si je šest duhovnov zapelo suknje do vratu in se podalo na preiskavo stvari na lice mesta; na buse in poulične. Potem so v nedeljo raz prižnic naznanili, da je bila na javnih vozilih gneča in ljudje so se drenjali, toda pehali se niso semtertja nič bolj črni kot beli.

To sosesko gibanje je dobilo svoje posnemalce in ga vidimo sedaj že v Clevelandu, South St. Paulu, Kansas Cityju in v Omaha. In četudi se te soseske organizacije v drugih mestih razlikujejo med seboj po ustroju in načinu delovanja, prav kot se razlikujejo med seboj ameriške družine, je duh in cilj teh federacij isti.

Naravno je, da te vrste organizacije ne uvidejo kritiki. Včasih so morda res dovzetne od agresivnosti v svojem prizadevanju za uspešno izvedenje svojega programa. Vkljub temu pa se zrcali iz besed nekega trgovca iz čikaškega klavniškega distrikta mnenje, ki prevladuje o delu soseskega sveta v tem predelju. "Če bi slednje mesto delovalo v našem pravcu," je izjavil trgovec, "bi bil svet zares na poti miru..."

FLIS.

Sodnijski proces proti slovenskim izdajalcem v starem kraju

Mirko Kuhel, tajnik SANS-a
(Nadaljevanje)

IX Zavedal se je sramotnosti in poniževalnosti

Predsednik:—Obtoženi ste, da ste v Italiji zbirali okrog sebe bivše jugoslovanske aktivne častnike in podčastnike in vplivali nanje, naj bodo lojalni do okupatorja.

Rupnik:—Potegovali smo se za kakšno podporo, ki jo je visoki komisar končno obljubil, pa zaradi zaprek ni prišlo do uresničenja.

Predsednik:—Kot bivši jugoslovanski general ste zbirali okrog sebe jugoslovanske aktivne častnike zaradi njihovih osebnih interesov. Ali pa niste nikoli pomislili, da so vsi jugoslovanski narodi okupirani in da so jugoslovanski častniki potrebni jugoslovanskim narodom za njihov obstoj?

Rupnik:—Tedad o kakšnem osvobodilnem boju nisem še nič vedel.

Predsednik:—Ali ste se zavedali, da podpirate okupatorjev upravni aparat, ko ste prevzeli službo župana?

izpust iz internacije, tretjo skupino pa naj bi čimprej ločili od prvih dveh.

Organizatorji vaških straž so mu bili potem pripravljene poveriti vodstvo in organiziranje straž. Sodišču je pojasnil, da je to vojaško funkcijo odklonil, ker je menil, da se ne sklada z "mirnim delom" župana, predsednik sodišča pa ga je zavrnil s pripombo:—Zato pa ste tudi poslali Robottiju načrt za uničenje partizanske aktivnosti!

Izdajalsko sodelovanje kot šef pokrajinske uprave

Po kratkem odmoru je obtoženi Rupnik obirno pripovedoval o stanju, ki je vladalo v Ljubljani ob italijanski kapitulaciji. Zbal se je, da bi narodno osvobodilna vojska osvobodila Ljubljano. Generala Gamba-ro je v kratki spomenici naprosil, da bi smel organizirati meščansko gardo. Še istega dne so Rupnika že obiskali Nemci. Popoldne je imel sestanek v štabu Gamba-re in Roese-nerja, ki je prišel z Bleda v Ljubljano. Rupnik je imel daljši razgovor z njima ter obljubil, da bo pomiril Ljubljano in pokrajino.

Predsednik:—Kdo vas je postavil za šefa ljubljanske pokrajine?

Rupnik:—Vrhovni komisar za Jadransko Primorje dr. Rainer.

Predsednik:—Ali ste imeli z njim razgovor o tem?

Rupnik:—Ne, prvi razgovor je bil okoli 15. septembra, ko mi je ponudil to mesto.

Predsednik:—Kje ste bili slovensko umeščeni?

Rupnik:—V Ljubljani, v mali dvorani pokrajinske uprave 22. septembra.

Predsednik:—Kdo je bil navzoč?

Rupnik:—Tam je bil razen teh, ki so navedeni v obtožnici, še šlof Rožman.

VARNOSTNI SVET V OZADJU KLAVNIŠKIH OGRAJ

Ljudje, ki žive v onem delu Chicaga, ki leži v ozadju velikih klavnic in je radi tega znan pod imenom "Back of the Yards", so razvili svoje medsebojne probleme na čisto demokratičen način. Vsakdo ve, da je imenovana soseska nekje v bližini velike klavniške industrije Chicaga, toda kar ni vsakemu znano je dejstvo, da ima to predelje svoj soseskin svet. To je organizacija, ki je bila ustanovljena pred 6 leti z namenom, da pomaga izravnati razlike med prebivalci tega okrožja v svrhu medsebojnega sodelovanja in skupno blaginjo vse soseske. Izvirajoči iz različnih narodnostnih in rasnih skupin, vršijo ti ljudje baš ono, kar je predsednik Truman pred kratkim položil na srce ameriškemu ljudstvu v svoji poslanici Narodni mestni ligi — aktivno delujejo za doseg "trajnega sporazumevanja in sodelovanja med državljani vseh verskih in narodnostnih ter rasnih izvorov."

Okrog 120.000 ljudi živi v predelju, ki obsega eno kvadratno miljo, vso prepreženo z grapavimi ulicami. Vsi ti prebivalci soseske v ozadju klavniških ograj so odvisni za svoj dnevni obstoj od klavniške industrije. Kot vemo, je Chicago središče klavniške in mesne industrije iz logičnega razloga, ker je večidel klavne živine zrejene zapadno od Chicaga, a največ mesa pa se uporablja vzhodno od tega centra srednjega zapada.

V predelju za klavnicami so se najprej naselili Irci in Nemci. Potem so prišli Poljaki, nato Litvinci, Čehi, Slovaki, Ukrajinci in nazadnje še Mehikanci. Preko 90% jih je katoliške vere, vendar je v predelju dokaj številna in vplivna luteranska fara, dalje ruska cerkev in židovska sinagoga.

Predno so vodje različnih skupin tega okrožja ustanovili Soseskin svet, so Litvinci in Ukrajinci smatrali Poljake za sovražnike; mnogi Čehi in Slovaki so se medsebojno mrzili; skoroda vsi pripadniki omenjenih petih narodnosti pa so skupno smatrali Nemce za skupino, na katero so gledali z nezaupanjem. Irci so imeli vsakogar, ki ni bil Irec, za zunanjega pritepenca. Židje so imeli težak položaj v predelju. Črnci, ki so morali hoditi skozi to predelje na delo v klavnice, so bili v nevarnosti za hrbtnih napadov, ako se niso držali glavnih ulic. In ko so invadirali ta ceneni delavski trg še Mehikanci, se je slišalo, da so jih včasih še bolj pretepli na stranskih ulicah kot črnce.

Seveda vladajo v tem slumskem predelju še vedno neljubne razmere: še vedno ni odpravljena vsa mizerija in vse zlo, ki se drži takih revnih mestnih četrti v industrijskih krajih; tudi nestrpnost med različnimi prebivalci še ni docela odpravljena; navzlic temu pa 120.000 prebivalcev predelja rešuje svoje probleme. Zahvaliti pa se imajo predvsem dejstvu, da so imeli v sebi možnost organizirati soseskin svet, potem pa pričeti s

skupnim delom v njegovem okviru.

Ideja demokratično organiziranega soseskega sveta je prišla najprej od mladega sociologa Saula Alinskyja, ki je dovršil študije na Čikaški univerzi. E-na njegovih enostavnih teorij je bila ta, da pred sodki in antagonizmi izginejo sami od sebe, ako se ljudje nauče medsebojnega spoznavanja in delovanja za občo blaginjo vseh. Prepričan je bil obenem, da bi taka akcija prinesla koristi ne le v pogledu človeških, pač pa tudi materialnih vrednot.

Z Joe Meeganom, mladim Ircem, ki je bil rojen in vzgojen v klavniškem okrožju, je šel Alinsky k raznim voditeljem narodnostnih skupin v predelju ter jim je obrazložil svojo idejo. Navdušena mlada človeka sta imela v stvari podporo progresivnega čikaškega škofa Bernarda J. Sheila. Ideja je padla na rodovitna tla in danes je v klavniškem distriktu okrog 185 organizacij — atletskih in družabnih klubov, vcrskih organizacij, podpornih društev, šol, cerkev, delavskih unij, strokovnih organizacij, veteranskih skupin — vse te organizacije in skupine skupaj tvorijo soseskin svet (Neighborhood Council). To je nekakšna federacija, ki ima svoj glavni odbor, odbor direktorjev in občinski kongres. Vsaka večlanjeva organizacija ali skupina, neglede na število članstva skupine, ima svoje zastopnike v glavnem odboru. V obcem kongresu, ki določa smernice in programe, so večlanjene organizacije zastopane sorazmerno po številu članstva posameznih skupin.

Kako družiti ta soseskin svet različne skupine predelja v enotno družino, je razvidno iz imenika uradnikov te federacije za preteklo leto, ali katerokoli leto. Lanj je bil predsednik Sve-

AMERIKA IN ZUNANJI SVET

Napisal Donald Bell

Mirovna konferenca v Parizu je nedvomno seznanila ameriške državnike s položajem na Francoskem, prav kot najbrže tudi mnoge izmed najboljših ameriških častnikarjev. Ko so prisostvovali sejam mirovne konference, so hote ali ne hote mnogo slišali tudi o političnih razmerah v Franciji. Videli so, kako se navzlic naporem Leona Bluma spreminja smer francoske socialistične stranke in kako se širi in poglablja razdor v francoski republikanski stranki. Videli so tudi, da je general de Gaulle postal zdaj predstavnik francoskih desničarjev. Doživeli so spor francoske javnosti radi nove ustave in rešitev tega vprašanja, ko je narod z majhno večino odobril načrt ustavodajne skupščine.

Verjetno je, da tudi državni tajnik James Byrnes in senatorja Vandenberg in Conally danes bolje poznajo Francijo kot pred konferenco. Danes brez dvoma ve vedo, da se Francija ne more brezopogojno povezati bilo z vzhodom bilo z zahodom, ako neče izvesti meščanske vojne. Tako bodo vsi trije mnogo bolj sposobni soditi o razmerah v Evropi in bodo v bodoče manj odvisni od informacij, katere jim dobavljajo podrejeni uradniki.

Zdaj, ko je konferenca končana, je večina delegacij že na svoji poti v Ameriko. Na glavni skupščini organizacije Zedinjenih narodov se bo sestalo 51 delegacij, v katerih bo na tisoč diplomatov in vodilnih častnikarjev iz vseh krajev sveta. Mu-dil se bodo v New Yorku več tednov.

Mnogi izmed njih so bili že v Ameriki o priliki konference

v San Franciscu in bodo z največjim zanimanjem primerjali splošni položaj danes z onim, katerega so opazovali takrat. Skušali bodo dognati, kako je napredovala rekonverzija naše industrije in kakšni so naši izgledi za bodočnost.

To se pravi, da bodo večje in ostre oči pregledavale naše razmere in opazovale deložo, ki je postavila zahtevo, da hoče biti vodilna sila na svetu. Prihajajo v našo drželo nekako 14 dni pred koncem volivne kampanje, tako da bodo slišali vse obtožbe demokratov proti republikancem in nasprotno. To jih ne bo mnogo presenetilo, kajti evropske dežele so vajene volivnih govotov. Silka je približno ista. Naši gostje iz tujine bodo večinoma ostali dovolj dolgo v naši drželi, da bodo mogli praznovati, kaj je le "volilno besedičenje" in kaj so resnične obtožbe.

A kaj bo naše obiskovalce najbolj zanimalo? Verjetno je, da bodo vprašali vsakega Amerikanca, s katerim se bodo sestali, kaj misli o nevarnosti nove vojne. Verjetno je, da jim bo največ na tem, da doženejo, ali je resnica, kar so slišali zunanji svetu, da zahteva močna struja ameriške javnosti preventivno vojno proti Sovjetski uniji.

Tu je treba, da nam je jasno, da je malo ljudi v drugih deželah, katerim bi bila nova vojna po volji. Večji del Evrope in tudi Azije je toliko trpel v vojni, da ne bi hotele postati še enkrat bojišče, na katerem bi se merile armade novih nasprotnikov.

Druga zadeva, ki bo nedvomno zanimala naše goste, je stabilnost vladajoče demokratske stranke. Vpraševali se bodo, koliko zasluhbe imata Henry Wallace in senator Pepper. Kaj je pravo stališče Byrnesa in južnih demokratov? Prizadevali si bodo tudi dognati, ali je senator Taft besednik večine republikanske stranke ali ne, in ali ima na primer senator Vandenberg ali možje kot Harold Stassen več izgledov in vpliva v republikanski stranki.

Vse to seveda ne bodo razia-

kovali iz gole radovednosti, temveč zato, ker je zanje važno, da doženejo, kam se bo obrnila ameriška politika v teku prihodnjih par let. V zvezi s tem bo to opazovanje Amerike s strani naših gostov iz tujine v veliki meri vplivalo na njihovo držanje napram Zedinjenim državam. Med obiskovalci iz Evrope se nahaja mnogo levicarjev, ki bodo primerjali poslovanje njihovega načrtnega gospodarstva z našo svobodno ekonomijo.

Skušali bodo najbrže tudi dognati, kaj razumemo mi pod imenom "svobodna svetovna trgovina". Svobodna trgovina pomeni izmenjavo, ne pa izvoz le v eno smer.—ONA.

Nadalje je Rupnik našteval imena različnih oseb, ki so bile navzoče ob njegovem umeščanju za šefa pokrajinske uprave. Kot šefa mu je pripadala policija in vsa administrativna in tehnična uprava. Za nemškega svetovaleca mu je bil sprva postavljen dr. Dovjak, kasneje pa si je to mesto prisvojil Roese-ner. Nato je pripovedoval, kako je organiziral obveščevalni in informativni urad in postavil kapetana Kregarja za svojega glavnega obveščevalca. Na njegovo predlog je vključil v obveščevalni aparat tudi informativno pisarno, ki je dotlej ločeno delala pri odboru vaških straž pod imenom "TOS" (Tajna obveščevalna služba). Povedal je, da so bile vesti tiskane v biltenu, ki mu ga je prinašal kapetan Kregar. Prejemal ga je tudi "Sicherheitsdienst", ki ga je vodil v Ljubljani Nemec Schilfer, šef SD (slovenskega domobranstva) pa je bil Foerster na Bledu.

Predsednik:—Kaj pa je bila vsebina teh vesti?

Rupnik:—Razni dogodki, razgovori, nekaka zbirka vsega, kar so prinašali obveščevalci in zapiski.

Predsednik:—Ali, so bili tudi podatki o političnem prepričanju in zadržanju posameznih oseb?

Rupnik:—Včasih so bile tudi takšne stvari, namreč samo, da je ta ali ta oseba nagnjena k tej stvari.

Nato je Rupnik podrobno očrtal organizacijo propagandnega oddelka in informativnega urada. Vse je bil en kompleks, razdeljen na propagando, tisk in informativno službo. Zraven tega je Rupnik še orisal nastanek protikomunistične akcije, ko jo je vodil inš. Sodja in je imel številne sodelavce. Rupnik je priznal, da je na zborovanjih te akcije govoril tudi on, in sicer v Ljubljani, pri Devici Mariji v Polju, v Grosupljem, St. Joštu, Polhovem Gradcu, Dobrovi in v Rovtuh. On je tudi potrjeval spisek predavateljev na zborovanjih "protikomunistične" akcije.

(Dalje prihodnjaj)

Piketiranje pred Hearstovim listom Herald-Express v Los Angelesu, kjer stavkajo novinarji in drugi uradniški uslužbenci iz blizu dveh mesecev. Vsi so člani Newspaper Guilda CIO. Na piketnih stražah sodelujejo tudi načelniki CIO v Californiji.

V ZALI

Dr. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

"Oh, moj Bog, in sedaj še skoraj mraza ni! Kako bo šele proti jutru!"

Stopila je k njemu in se sklonila nad njim: "Ali vam je hudo, gospod?"

Spoznal jo je precej in ji odgovoril: "Ti si, Katarina? Svete mučenice ime imaš, ali kaj so moje muke proti onim, ki jih je prebila sveta Katarina! Posvečeno bodi njeno ime! Mraz trese ude, in prav dobro čutim, da so šteti trenutki mojega življenja. Tebi, Katarina, dasi si krivoverka, naj bodo oproščene pregrehe tvoje hiše. Usmiljeno in mehko ti je srce!"

Ob teh besedah bolnikovih jo premagala bolest, in k njegovemu licu ji omahne glava. In njeno lice se pritisaka k njegovemu obrazu in to lice je voljno in mehko, kakor je mehko in voljno žametasto lice dozorele breskve. Čuvstvo je imel Amandus—in tudi naše stoletje jih pozna, ta milobna čuvstva!—kakor bi prijetna gorkota kipela iz dekletovega lica v njega trpinčeno telo. Niti mraza ni čutil tedaj, nego samo svilnato mehko žensko lica. Njene solze so mu kropile obraz, in bilo mu je, kakor da mu padajo iskre po licu.

"Dvigni glavo, deklica!" izpregovori naposled rahlo. "Ne trdim, da bi bilo greh, ker ti tega, čemur pravijo učenjaki animus pecandi, niti ni v tebi, in Bog zna, tudi v meni ne! Dvigni glavo! Vedeti moraš, da ni sposobno, če se njemu, kdor je pomaziljen za Gospodovo službo, tako zelo približa žensko lice! Prepovedana nam je ženska, kakor je bil prepovedan drevesni sad prvima človekoma v rajju. Dvigni torej glavo in ne jokaj se zame. Jokaj pa se za svoje, ki tiče v pregrehah!"

Zalila ji je kri deviški obraz, in kakor plaha srna je pobežnila od postelje. In stekla je tja pod okno in privlekla, kolikor je mogla, oja bolniku ter ga zagrnila z njimi, da bi ne mogla do njega nočna sapa.

"Dobro mi de tvoje delo," jo pohvali Amandus, "in mraz je izgubil svoje moči do mene."

In ko nekaj časa molčita, še dostavi: "Samo na tej strani, kjer stojiš, me zazebe včasih, če zabrije sapa od severa. Ali imaš še kaj odej, da me na tem mestu zavaruješ mrzle burje? Bog mi je priča, da še nikdar nisem trpel toliko mraza, kakor ga trpim nočoj!"

"Bog se me usmili!" odgovori deklica. "Ničesar nimam več, in vse sem vam prinesla, kar sem dobila! Res je, burja piše in ostrja je, to vem sama."

"Ne jokaj se zaradi tega! Dobro voljo imaš, in to voljo ti zaračuna nebeski oče prav tako, kakor si me zavarovala vsake sapice."

Prav v tistem hipu zabuču v bližnjem bukovju, in kanonik Amand nehoti zaječi; zdi se mu, kakor bi ga kdo z ostrim nožem drezal v rame. Vzdihnil je: "Hudo trpim, Katarina, hudo trpim!"

"Nekaj bi vedela"—in obraz obrne od njega, da bi ne opazil deviške sramežljivosti na nje nedolžnem licu—"nekaj bi še vedela, gospod, in to bi vam morda pomagalo. Ali čudili se boste, če vam nasvetujem kaj takega."

"Govori!"

"Na tej strani vam prihaja hlad do telesa, in odeje ni, da bi vas zagrnila z njo. Jaz pa sem dobro oblečena in mraza sem vajena, ko ima-

mo pozimi dostikrat toliko snega, da sega malone do strehe. Vi itak ležite pri onem kraju, jaz pa bi se sklonila semkaj k robu!"

"Kaj!" vzklikne Amandus. "Uboga deklica, še vedno si velika, velika pregrešnica, ker bi sicer vedela, da je kaj takega nedopustno in nemogoče!"

"Oblečena bi vas varovala piha, ki prihaja od mrzlega severa."

"Katarina, vprašam te, ali je to res tvoja volja? In ali se ne sramuješ pred Onim, ki naju gleda iznad zvezda, in kri ti ne rdeči obraza, ker moraš vedeti, da bi prišla iz tvojega telesa pregrešna gorkota v moje telo? In ali meniš, da ne umrem stokrat rajši, nego bi tako grešil pred Gospodom! Katarina, vedno si še grešnica, in tema božje nemilosti bremeni na tebi."

"Nisem vedela, da bi bilo to greh," zaihti deklica, "in sram me je tudi. Ali druge pomoči ni, in v Svetem pismu sem brala, da je kralja Davida, ko je bil zelo star, morala greti deklica tujka. In naš gospod Bog mu tega ni štel v greh."

"Vidiš"—in tu se zbudijo katoliški nasprotni reformator v kanoniku Amandu—"vidiš, zato vam vedno pripovedujemo, da Svete knjige ni dati vsakomur v roke! Vsakdo je ne umeje! In v tem tiči vsa hudobnost vaših krivih pismoukov, da mečejo bisere v blato in da vsakomur ponujajo Sveto knjigo, prav kakor bi sipali zlata kamene svinjam v korito! O kralju Davidu ne morem in ne smem govoriti s tabo; ali prepričana bodi, da tukaj nisi poklicana umeti resnice! Obriši si obraz in pojdi k počitku! Dobro si preskrbela zame, sedaj pa me postvi v rokah mojega Boga, ki je moj stolp in moj rešitelj."

V tem se je zbudila domača gospodinja na trdem ležišču pod streho. Dozdevalo se ji je, kakor da bi čula govorico pred hišo. In če se ni motila, je bil to glas njene hčere Katarine. Kaj pomeni to? Pri papistih je bila pač navada, da so zahajali moški k ženskam v temnih nočeh in se pregrešno razgovarjali z njimi. Ali kdo bi zahajal k njeni ljubljenci, da bi mu le-ta hotela odpreti okence? In šinilo ji je v glavo, da bogatega papista sin že nekaj časa lazi za njo, in kaj, ko bi jo vendarle premotil? Mlada ženska je slabotna, in lahko jo preselepi ljubezen. To bi bila nesreča! Takoj je vstala in šla poslušat k lini v slamnati strehi.

Gotovo, to je glas njene hčere, in nekdo se je razgovarjal z njo! Strahoma se napravi. In stara mati se tudi zbudila na postelji ter vpraša: "Ali že vstajaš, Lenka? Tema je še! Ali se pa meni zdi, da so tako dolge noči. Hov! Hov!"

"Zdi se mi, da govori Katrica pred hišo."

"S kom naj bi govorila?"

"Bendarjev Janez se šteje nekaj nje," se vtakne v govorico deklica, ki se je tudi zbudila. "Ta je pod oknom in nihče drugi!"

"Molči, saj te nič ne vprašam!" se ujezi mati, pristopivši k lini in zakliče: "Katarina, s kom pa govoriš ponoči?"

"Kaj ne, da z Bendarjevim Janezom?" vpraša deklica, ki je tudi prišla k lini.

(Dalje prihodnjaj.)

FIRST NEW CLOTHES IN YEARS!

As the long trains of boxcars carrying reparations arrive at Lublin, Poland, workers from the Polish Red Cross hand out clothing, vitamins and medicines provided by the American Red Cross. Many of the travelers had spent seven years of exile in Siberia. (American Red Cross photo by Lachenbach)

nil marsikaterega našega junaka, ki je izpolnjeval svojo dolžnost. Vedo pa povedati naši brodniki tudi o znamenitih borcih, poznejših komandantih in raznih komisijah, ki so jih prepeljali preko Save. Komandant Stane, Dušan Kveder, Poglajen in mnogi drugi so jim dobro znani, tudi podpopolkovnik Bogomolov jim je poznan.

Ljudstvo naših zasavskih vasi je bilo zavedno in pomagalo je, kolikor je moglo. Okupator se je kruto maščeval, kjer koli je zasledil partizansko nogo, je požgal, selil in streljal. Enajst vaščanov iz Senožetov je darovalo življenje za svobodo. Okupator je požgal vas Sv. Križ, požgal pri Sv. Miklavžu, požgal domove in žive ljudi zmetal v ogenj na Goljšah.

Sedaj se vse to obnavlja, in spet diha novo življenje. Za obnovo pa potrebujemo mnogo pomoči, potrebujemo pomoč vseh, ki čutijo z nami, ki so kdaj bili v naši sredi.

Listnica uredništva

Ker poštni zakon prepoveduje vsako oglašanje kakršnega koli srečanja v listih, prosimo vse dopisnike, ki oglašajo priredbe svojih društev ali drugih organizacij, ali pa kako drugo akcijo za zbiranje denarja, naj v svojih poročilih ne omenjajo srečali ali srečanja, kakor tudi ne kartnih ali tombulskih zabav, ako je za nje določena vstopnina. Poštna uprava zahteva od nas, da mors vse tako oglašanje iz lista. Prosimo, držite se tega.

Ustavodajno sobranje Makedonije bo imelo 193 poslancev

Skoplje, 16. avg.—Federalna volivna komisija je objavila sklep, po katerem bo imelo Ustavodajno sobranje Makedonije 193 ljudskih poslancev.

Volitve v Ustavodajno sobranje LR skopljansko okrožje 58, veleško 27, bitoljsko 60, štipsko 33, mesto Skoplje pa 15 poslancev.

Federalna volivna komisija je določila volivne komisije po okrajnih upravnih enotah, ki bodo v direktni zvezi s federalno volivno komisijo.

Razni mali oglasi

URADNO NAZGANILO ZA VOLITVE

S tem se uradno nazganja, da se bodo vršile splošne volitve v MESTIH, TRGIH IN VASEH IN V NEINKORPORIRANIH TERITORIJH v okraju Cook pod jurisdikcijo okrajnega pisarja okraja Cook v Illinoisu, v TOREK, 5. NOVEMBRA, A. D. 1946, na glasovanju opravičenim volilcem omenjenega teritorija bo vprašanje adoptiranja volilnih strojev za uporabo ob bodočih volitvah v omenjenem teritoriju.

Koče za omenjeno volitev bodo odprte od 6. ure v jutro do 5. popoldne. Volitve za omenjene volitve bo v kočah za vsak precinct uradno postavljen od odbora okrajnega komisarja okraja Cook, kot stoji v zapisnikih v uradu okrajnega pisarja v County Building, Chicago, Illinois.

MICHAEL J. FLYNN,
County Clerk of Cook County
Datirano: 14. oktobra, A. D. 1946.

HEDMAN & CO.

NEEDS IMMEDIATELY
JANITOR also WATCHMAN DUTIES
NIGHTS
GOOD PAY
MINIMUM 50 HOURS WEEKLY
1 1/2 TIME OVER 40 HOURS
STEADY EMPLOYMENT
Hospital and Accident Insurance Sick Benefits
Best working conditions

HEDMAN & CO.
1158 W. Armitage Ave.
Ask for Mr. O. S. Carlson Phone Lincoln 2735

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa
v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

Razni mali oglasi

DEKLE ALI ŽENA
za rezati in svijati "Cartons"
zavoje. \$28 na teden - 5 dni.
UNIJA
J. F. BAMBAS CO.,
1657 S. Blue Island Ave.

WOODWORKERS
TRIM SAWYERS
BELT SANDERS
ROUTER HANDS
48 hour week - Good pay
4350 N. Knox Ave.

ZMOŽNA IN ZANESLJIVA ŽENSKA
za splošna hišna dela—3 odrasle osebe, 8 sobna hiša—zahtevamo priloščila. Kličite: DELAWARE 8403
—ali osebno na 1243 N. State st.

ROUGH GRINDERS
Day or Night - 95c per hour
10c Bonus for night work
10% Bonus quarterly
Apply
LOGAN ENGINEERING CO.
4901 W. Lawrence Ave.

GIRLS
Light Hand Work in Plastic Box Factory
325 N. Wells Street
8th Floor
Phone: Superior 6076

Remember Birthdays
SEND FLOWERS

Janitors and Janitresses
MOPPERS and GENERAL CLEANERS
No Experience necessary
Day or Night work
JANITRESSES 7 1/2c per hour
JANITORS 89c per hour
Vacation - Sickness and Holidays with pay and many other benefits.
University of Illinois
1835 W. Polk St., Room 247

MIDDLE-AGED MAN
Night Clean-up Work
GOOD PAY
GOOD HOURS
No Experience necessary
See Manager Evenings
FREJLACH'S Ice Cream Co.
7112 Cermak Road, Berwyn, Ill.
NAROČNIKOM
Datum v oklepaju, na primer (Oct. 31, 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi

Razni mali oglasi
COST CLERK
36 1/4 Hour Week - 5 Days Wk
Near South Side
Mr. Powell
VICTORY 0300

We need immediately 20—MEN— for trimming trees—Experienced \$1.00 per hour; inexperienced per hour. We will train you. hour week; 6 day week. We get you room and board.—Fox Valley Tree Expert, Phone Hinsdale 487Y4. 5630 Elm—Hinsdale, Ill.

STEADY JOB FOR DEPENDA WORKER
Top wages - Girl or woman. Full-time for Soda Fountain work. 6 to 10 PM - 6 day week.
MONTEREY PHARMACY
Beverly 8252

HIŠNA GOSPODINJA IN KUHARICA
dobi delo pri mali odrasli družini
Svojo prijazno sobo in radijo hrano v dobrem domu.
Kličite:
Tel. UNIVERSITY 8907
Ob jezeru na severni strani pri MILBURN ulici.

!! — M-E-N — !!
We need immediately—Experienced METAL SQUARE SHEAR HANDS Also GENERAL FACTORY WORK Experienced and inexperienced Good pay - Steady work - 50 hour week - 1 1/2 overtime - Chances advancement
These jobs offer security
GENERAL ETCHING and MFG. CO.
3070 W. GRAND AVENUE

ALI GLEDATE ZA DOBER PLAČO IN STABILNOST?
Telefon kompanija ima nekaj takih prilik
za

HIŠNICE (JANITRESSES)
Tekoj od začetka plača 72 1/2c uro, po treh mesecih 77 1/2c in po šestih mesecih po 82 1/2c uro
ŽENSKES ZA ČIŠČENJE V VSI DELHI MESTA
Delovne ure od 5:30 pop. do ure ponoči.
Oglasite se pri

ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY
v uposlovalnem uradu za ženstvo v prtiličju
309 W. WASHINGTON ST.
All ste naročni na dnevi "Prosveto"? Podpirajte svoje

"Partizanski kanal" iz Dolenjske čez Savo na Štajersko

Ivan Globokar

Čas teče—spomini blede. Dogodki pa, ki so se živo zarezali v življenje našega borbenega ljudstva, ostanejo neizbrisni. Tako ostanejo neizbrisni našim Zasavcem med Litijo in Lazami spomini na težke borbe za prehod preko Save pri Senožetih in Jevnici, ki so jih bojevale partizanske jedinice z okupatorjem. Niso pa znane te borbe samo Zasavcem, veliko vedo povedati o tem preživeli borci iz premo-govnih revirjev Zagorja, Trbovlja, Hrastnika, iz Savinjske doline, iz Kamniškega odreda, Dolenjskega odreda, Štandrove brigade in drugih junaških edinic, ki jih je za časa osvobodilne vojne zanesel domovine ukaz v ta tihi zasavski svet, nad katerim se dviga na levi strani hrib s cerkvico sv. Miklavža, ki je bila delno porušena, na desni pa so znamenite Janče, ki jih je okupator preklel, saj so bili tam prvi boji v Zasavju, kjer so nastični SS odredi okusili vztrajnost in voljo naših borcev.

Bilo je okrog 20. maja 1942, ko je komandant Stane s štajersko grupo hotel iz Dolenjske na Štajersko. Nemci so najbrže zvedeli za nameravan pohod naših edinic. Zato se jih je nagrmadilo v Zasavje med Kresnicami in Lazami ter za bližnjimi hribi nad 7000. Po železnici so se natrpali njihovi oklopnjaki,

brod razbil. Treba je bilo najti drugo sredstvo za prehod. Sicer se je dala Sava tu na nekaj mestih prebrestiti, toda le ob normalni višini vode; treba je bilo misliti na nalive, na zimski čas. Skrbi nam je povzročal tudi material, ki ga je bilo treba prepe-ljati. Kmalu so se pojavili prvi čolnarji-partizani domačini, ki so poznali vsak tolmun in vrtinec, vsako brzico v strugi. Kdo od borcev, ki so šli kdaj po tem kanalu in preko Save, se ne spominja neustrašenega Miklavža, Florijana, Andreja, Čaruge, Hra-sta, ki so bili ob vsaki uri na mestu in ob vsakem vremenu. Čolničke, velike za prevoz 2 do 6 ljudi, pa so jim oskrbeli domačini: Ivan Jerina, Anton Upej, Parkelj in drugi. Po vožnji, ko so jo opravili navadno po polno-či do jutraj, je bilo treba čolne skriti v bunkerje ob strugi, v protju in maskirati ves teren, da niso okupatorjeve patrolje izvo-vale nočnih prehodov.

Večkrat pa se je zgodilo, da je okupator izvohal bunkerje, čoln razbil in postavil zasedo. Seve-da so naši po kanalu o vsem tem takoj obvestili vojsko, v naglici se je pa vendarle zgodilo, da so prišle naše jedinice do struge—in zaregljale so strojnice, boj se je vnel. Zgodilo se je celo, da so naši bredili ali pa bili s čolni že v strugi, ko jih je nenadoma napadel sovražnik. Mnogo, mnogo vedo povedati naši senožeški brodniki-partizani o toplih po-letnih nočeh v savskih valovih, kakor tudi o ostrem januarskem, do kosti segajočem mrazu in lede-nih savskih valovih, ki so zagr-

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložite eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani plačajo pri assessmentu \$1.25 za teden, se jim to priložuje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:

Za Združi, drlavo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 4.50
2 tednika in 3.60	2 tednika in 3.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 2.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
	Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja s Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. društva št.
Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. društva št.
3. Čl. društva št.
4. Čl. društva št.
5. Čl. društva št.

Mesto Driava
Nov naročnik Star naročnik